

στο μικροσκόπιο...



Ένας νέος κρατικός καπιταλισμός;

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΤΖΩΡΤΖΗ***

Αν ο κόσμος που υπήρξε μέχρι την 11η Σεπτεμβρίου του 2001 έμελλε να αλλάξει ριζικά με την επιβολή μιας νέας κατάστασης στο διεθνές σύστημα ασφαλείας, άλλο τόσο βέβαιον είναι πλέον πως μετά την οικονομική κρίση που βιώνει σήμερα η υφήλιος, ο κόσμος θα οδηγηθεί προς μια νέα οικονομική τάξη πραγμάτων.

Υστερα από τον ορμητικό της μεγαλύτερης κρίσης που γνώρισε ο καπιταλισμός στην ιστορία του, δεν είναι δυνατόν να πορευθεί η παγκόσμια οικονομία και στο μέλλον μέσα από τους ίδιους όρους, παραμένοντας δηλαδή μέσα στο πλαίσιο εκείνο που γέννησε τη σημερινή κρίση. Στον απόηχο δε των νέων συσχετισμών που διαφαίνονται μέσα και από το κλίμα της συνόδου των

G-20 στο Λονδίνο, κάποιοι σπεύδουν να επαναδιατυπώσουν το ερώτημα του αν 18 χρόνια μετά το τέλος του λεγόμενου υπαρκτού σοσιαλισμού, αρχίζει να διαγράφεται στον ορίζοντα και το ιστορικό τέλος του καπιταλισμού! Το ερώτημα, ουτοπικό καθαυτό, συνιστά τουλάχιστον μια πρόκληση για εκείνους που διαβουλεύονται σήμερα τους τρόπους αντιμετώπισης της μεγαλύτερης διεθνούς χρηματοοικονομικής κρίσης. Το πόσο όλοι αυτοί έχουν διδαχθεί από τις ως τώρα μεγάλες κρίσεις, μέλλει να προκύψει από το πώς εκτιμάται σήμερα ο ρόλος του κράτους στην οικονομία. Οι όποιες θέσεις διατυπωθούν ως προς τούτο δεν θα πρέπει να αποτιμώνται εξισωτικά αλλά να αξιολογούνται και μέσα από τον βαθμό που οι ίδιοι δείχνουν να έχουν κατανοήσει επαρκώς την ουσία μιας ομαλής συνύπαρξης κρα-



τους αφενός, κοινωνίας και οικονομίας αφετέρου.

Ένα από τα πρώτα συμπτώματα που αντικρίζουμε στο πεδίο της διαγραφόμενης νέας οικονομικής πραγματικότητας αναφέρεται στην επάνοδο του παράγοντα «κράτος» μέσα στον χώρο της αγοράς. Εκείνοι που είχαν θεοποιήσει την έννοια και τις περιβόητες «αυτορρυθμιζόμενες» ικανότητες της αγοράς έχουν πλέον (αυτο) αποσυρθεί ολικά από την κυκλοφορία. Κι όσο πληθαίνουν οι κραυγές εναντίον του κράτους, το οποίο δεν «έκανε τη δουλειά του», δηλαδή τον έλεγχο των τραπεζών, άλλο τόσο καθημερινά αυξάνει ο αριθμός εκείνων που ζητούν τώρα «περισσότερο κράτος». Αν όμως κάποιοι το λένε εννοώντας τη θετική του παρέμβαση, υπάρχουν ωστόσο κι εκείνοι που απλώς αναμένουν την «εξυγιαντική» κρατική βοήθεια για να διασωθούν και να ξεπλύνουν τις αμαρτίες τους με δημόσιο χρήμα. Δεν είναι τυχαίο ότι Άγγλος οικονομολόγος (ο Williem Buiter) πρότεινε τη συνολική κρατικοποίηση του τραπεζοπιστωτικού τομέα (!) και δη σε πανευρωπαϊκή και παγκόσμια κλίμακα.

Οδεύουμε άραγε προς έναν νέο κρατικό καπιταλισμό, βασικά στοιχεία του οποίου είχαν ενσωματώσει ήδη στο παρελθόν τόσο οι δυτικοευρωπαϊκές οικονομίες όσο και οι πρώην σοσιαλιστικές χώρες; Ή κάποιον παρόμοιο πατερναλιστικό, τον οποίο είχε περιγράψει και αναλύσει μεθοδικά πριν από 40 χρόνια ο Ανδρέας Παπανδρέου; Εχοντας βιώσει ήδη τη σοβιετική εμπειρία, καθώς και την περίοδο εθνικού «ξεπουλήματος» του Γέλτσιν, ο Ρώσος ηγέτης Βλαντιμίρ Πούτιν δεν απέφυγε να κρούσει πρόσφατα τον

κώδωνα του κινδύνου εν όψει ακριβώς επανεμφάνισης των κρατικών παρεμβάσεων και μιας επικίνδυνης διόγκωσης του κρατικού τομέα, που αντί σε έλεγχο οδηγεί στην άκαμπτη γραφειοκρατία, με όλα τα γνωστά αρνητικά επακόλουθα.

Κατά τις διαβουλεύσεις κορυφής στο πλαίσιο της τωρινής συνόδου των G-20, όπως και πριν ενάμιση μήνα εκείνης του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ του Νταβός (WEF), δεν ανέμενε κανείς ότι οι ηγέτες των μεγαλύτερων οικονομιών του κόσμου θα έθεταν νέους κανόνες λειτουργίας του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος. Αυτό πρόκειται άλλωστε να διαφανεί παράλληλα με τη διαδικασία εξόδου από την κρίση, η οποία δεν βρίσκεται και τόσο κοντά, όσο πολλοί θα επιθυμούσαν ήδη. Αντίθετα, μέσα στην «πολυγωνμία» που επικρατούσε εκεί, υπήρξαν εμφανείς τάσεις εθνικών περιχαράκωσεων («ο σώζων εαυτόν σωθήτω») και χρειάστηκε γι' αυτό να προβούν αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων σε συγχνούς αφορισμούς του «φαντάσματος» του προστατευτισμού. Σύμφωνα με μάλιστα με στοιχεία της Παγκόσμιας Τράπεζας, οι 17 από τις 20 χώρες που συνήλθαν στο Λονδίνο, είχαν προβεί ανοιχτά σε λήψη μέτρων, τα οποία παρεμποδίζουν ήδη σοβαρά τη διακίνηση του διεθνούς εμπορίου.

Μια κρίσιμη αντίφαση όμως, αναφορικά με όσα παρατίθενται σήμερα για την αντιμετώπιση της κρίσης, συνίσταται στην καίρια επισήμανση ότι κι εφόσον περάσει ο κόσμος σε μια νέα μορφή ρύθμισης των χρηματοοικονομικών σχέσεων, ακόμη και τότε δεν είναι δυνατόν να αποκλειστούν

από την τρέχουσα διαδικασία όλοι εκείνοι που προκάλεσαν με την άκρατη βουλιμία τους την παγκόσμια κρίση.

Κι αυτοί δεν είναι άλλοι από τους διεθνείς χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς και τις μεγάλες τράπεζες, οι οποίες μέλλεται «να αποτελούν και στο εξής συστατικά στοιχεία της οικονομίας αλλά θα συμμετέχουν και στη διαδικασία επίλυσης της κρίσης», όπως τόνισε με χαρακτηριστική «άνεση» ο Andre Schneider, οργανωτικός υπεύθυνος της συνάντησης του Νταβός. Επειδή δε το τέλος του καπιταλισμού, άκριτου ή κρατικά εξημερωμένου, δεν είναι ακόμη ορατό στον βαθύ ορίζοντα, ουδείς μπορεί να φαντασθεί την ύπαρξη του χωρίς τη λειτουργία τραπεζών μέσα σ' ένα νέο σύστημα χρηματοοικονομικών σχέσεων. Το οποίο δεν μπορεί ασφαλώς να είναι τίποτε άλλο παρά καπιταλιστικό και θα παραμένει έτσι, καθόσον ουδείς θα επιδιώκει σοβαρά να καταργήσει τη βάση του, δηλαδή τον καπιταλιστικό τρόπο παραγωγής και συσσώρευσης κέρδους.

Το ζητούμενο όμως σήμερα δεν είναι τούτο αλλά το κατά πόσον τράπεζες και χρηματιστήρια θα τελούν μελλοντικά υπό τον ουσιαστικό έλεγχο οργάνων του κράτους, κάτι το οποίο είχε εκλείψει παντελώς, ιδίως μετά το έτος 2000. Ο ρόλος του κράτους αναδείχθηκε εκ νέου μέσα από το ξέσπασμα της κρίσης και είναι πλέον σαφές ότι πρέπει να ανακτήσει πλήρως τον έλεγχο που οφείλει να ασκεί και στην οικονομία. Και με την προϋπόθεση, ασφαλώς, ότι το δεδομένο κράτος θα παρέχει προϋποθέσεις για ένα δημοκρατικό έλεγχο των δικών του δραστηριοτήτων, περιλαμβανομένων, βεβαίως, και των οικονομικών. Το κράτος έχει εφεξής τη σαφή υποχρέωση να (επανα)καθορίσει επακριβώς και να προστατεύει εκείνο που καλείται δημόσιο συμφέρον. Στον βαθμό δε που τούτο αποτελεί βασικό αξίωμα σ' ένα δημοκρατικό πολίτευμα, αυτό τούτο θα πρέπει να καταστήσει το κράτος περισσότερο ευαίσθητο κι όσον αφορά τον έλεγχο οικονομικών λειτουργιών που καθορίζουν και τους κανόνες της αγοράς.

* Δημοσιογράφος και πολιτικός επιστήμων

Jetset
MARRICKVILLE

ECONOMIC CRISIS SPECIAL!!!

• **\$750**

ΓΙΑ ΑΘΗΝΑ με επιστροφή!

(+ φόροι \$740 περίπου*)

Περιορισμένος αριθμός θέσεων για όσους ταξιδεύουν τον Απρίλη και Μαΐο 2009

(Οι σπέσιαλ τιμές ισχύουν για τα εισιτήρια που θα πληρωθούν μέχρι την **Τετάρτη 15 Απριλίου 2009**).

Με την Singapore Airlines

• **\$2,030**

ΓΙΑ ΛΑΡΝΑΚΑ με επιστροφή!

(στην τιμή περιλαμβάνονται και οι φόροι)

Περιορισμένος αριθμός θέσεων για όσους ταξιδεύουν Μαΐο και Ιούνιο 2009

(Οι σπέσιαλ τιμές ισχύουν για τα εισιτήρια που θα πληρωθούν μέχρι την **Τετάρτη 15 Απριλίου 2009**).

* Το ποσό των φόρων αλλάζει συχνά, ανάλογα με την τιμή του πετρελαίου και την αξία του AU\$.



**ΤΗΛΕΦΩΝΗΣΤΕ ΤΩΡΑ ΚΑΙ ΖΗΤΗΣΤΕ
την κ. ΕΛΕΝΗ ΓΕΩΡΓΑ
ΤΗΛ. 9550 6133**



Shop 88C, Smidmore St. Marrickville
MARRICKVILLE METRO SHOPPING CENTRE
Φάξ: 9565 2899
email: info@metrotravelcentre.com.au